

Mediální studia 2.0?

Jakub Macek

Není – přinejmenším zatím – zcela obvyklé věnovat recenzní text obsahu blogových a emailových diskuzí, jež se svými formálními náležitostmi poněkud vymykají standardům akademické debaty. Výměna názorů, kterou na několika internetových blozích a emailových fórech počátkem jara 2007 roznítíl britský teoretik David Gauntlett svým svoláním „Media Studies 2.0“ (Gauntlett 2007-a), si ovšem pozornost a shrnutí zaslouží i přesto, že proběhla (konzervativní komentátor by možná neopomněl dodat „pouze“) prostřednictvím internetu a že její jazyková a argumentační forma je patřičné akademické střídmosti místy poněkud vzdálena. Ona diskuze, vedená teoretiky a pedagogy zabývajících se zkoumáním a výukou médií,¹ totiž ilustruje pnutí, které ve Velké Británii (a vzhledem k původu některých diskutujících nejen tam) v rámci výzkumného a vzdělávacího programu mediálních studií roste od nástupu kvartérních (síťových, digitálních) médií – přičemž jednak podtrhuje zřetelnou těžkopádnost, s níž (britská) mediální studia na změny v mediálním světě reagují, a jednak zviditelňuje několikero témat, jež někteří zástupci ostrovních mediálních studií chápou jako aktuálně palčivá.

Gauntlett, navazující na teoretika Williama Merrina, jenž téma mediálních studií 2.0 bez větší reakce otevřel na podzim roku 2006 (Merrin 2006-a, 2006-b), ve svém textu navrhuje revizi teoretické a výzkumné orientace mediálních studií s tím, že nová média vyžadují nová mediální studia – „stará“ mediální studia přitom Gauntlett podrobuje ostré kritice a posun, k němuž by podle

něj měla studia médií směřovat, podtrhuje tím, že „nová“ mediální studia nepřehlédnutelně a s odkazem ke světu počítačového softwaru označuje jako verzi 2.0. Otázka tedy zní: Odhalují Merrin a Gauntlett a na ně navazující diskutéři něco skutečně nového, cosi, co jeden z jeho komentátorů označil za kuhnovský paradigmatický posun (Berry 2007-b), anebo jen pokračují v již dávno probíhající oborové diskuzi? A zároveň je na místě se ptát: Zachycují Merrin a Gauntlett podstatu onoho pnutí v mediálních studiích?

Aby bylo možno pokusit se zformulovat odpovědi, je pochopitelně nutno seznámit se napřed s argumenty obhájců „nových“ mediálních studií. A právě tak s kritikou jejich oponentů, kteří iniciaci diskuze o MS 2.0 kromě jiného chápou jako ne zcela vhodnou snahu iniciátorů debaty zviditelnit se a přihřát si nad plameny čerstvých trendů vlastní kariérní polévku.

Merrinův „čas pro mediální studia 2.0“

Označení *mediální studia 2.0* se poprvé objevuje na konci listopadu roku 2006, kdy William Merrin (Katedra mediálních a komunikačních studií, University of Wales Swansea) zakládá právě tak pojmenovaný blog. (href 1) Merrin provoz stránky, jejímž cílem je sdílet informace relevantní pro výuku a zkoumání nových médií, otevírá dvěma svoláními (Merrin 2006-a, 2006-b), v nichž konstatuje, že mediální krajina a spolu s ní i naše zkušenost s médii procházejí zásadní změnou, kterou ovšem z Merrinova pohledu konzervativní mediální studia, uvízlá na mělčinách zkoumání televizního publika, analýzy televizních obsahů a neproduktivního promílání tezí oborových klasiků, zachycují jen velmi povrchně a nedostatečně. A nejen to – podle Merrina zástupci oboru tyto změny zkrátka a dobře nechťejí vidět.

1 Do debaty vstoupili například tito: Faye Davies (University of Central England), Mike Mason (University of Lincoln), Dean Lockwood (University of Lincoln), Ravindra Mohabeer (York University), Karl Maton (University of Sidney), Annette Casey (Northumbria University), Jay Hamilton (University of Georgia), Mandy Powell (University of Stirling), Geoff King (Brunel University), Andy Medhurst (University of Sussex).

Na vině podle něj v první řadě je, že vyučující a teoretici mediálních studií se „od časů Raymonda Williamse obávají hříchu technologického determinismu“ (Merrin 2006-a), a proto raději přehlížejí změny, jež s novými technologiemi přicházejí. Příčinou současně je, že mediální odborníci disponují – narozdíl od svých studentů – poměrně malými osobními zkušenostmi s užíváním nových technologií. „Přednášející mediálních studií již nejsou schopni média učit: vědí příliš málo o technologiích. Jen velmi málo z nich alespoň ví cosi o filozofii technologie [...], ale jejich neznalost skutečné současné technologie je čím dál tím zjevnější. Jen málokterí ji používají, jen málokterí mají skutečnou představu o tom, jakými rozmanitými způsoby ji využívají jejich studenti, většina jich nemá tušení o mediálních světech, v nichž jejich studenti žijí, a většina jich nemá opravdové ponětí, jak současné technologie fungují. Důkladná znalost publik a sémiologie BBC a autor teorie dnes prostě nestačí,“ konstatuje Merrin. (Merrin 2006-b) Učitelé, jinými slovy, rozumí mediálním studiím – a studentům mediálním technologiím. A je to právě tato propast, která zvýrazňuje, že mediální teorie, jež ztratila kontakt s realitou a která, jsouc uzavřena v rychle zastarávajícím jazyce teorie publik, „je v bryndě“ (tamtéž), není podle Merrina schopna adekvátně čelit revoluci, která s novými médii přišla. Proto William Merrin druhý ze svých textů uzavírá slovy: „Jak jsem řekl, je čas pro mediální studia 2.0.“ (Merrin 2006-b)

Gauntlettova kritika mediálních studií

Nápad s mediálními studií 2.0 nicméně pozornost části britské oborové komunity nakonec upoutal – a to na konci února 2007, kdy si označení od Merrina vypůjčil teoretik David Gauntlett. Gauntlett měl coby iniciátor rozpravy oproti Merrinovi

dvě zřetelné výhody – zvolil výraznější, vyhocenější formu argumentace a současně se mohl spolehnout na svůj věhlas v rámci oboru.

Sociolog David Gauntlett, jenž působí jako profesor médií a komunikace na University of Westminster, patří mezi výrazné a současně poněkud nekonformní zástupce mladší generace britských mediálních teoretiků. Jeho autorské a výzkumné aktivity jsou charakterizovány zřetelnou kritičností vůči zavedeným teoretickým pořádkům – do oborové diskuze vstoupil jako čtyřadvacetiletý knihou *Moving Experiences: Understanding Television's Influences and Effects* (Gauntlett 1995), v níž podrobil kritice stávající výzkum vlivu médií, a k tématu mediálních účinků a publika se později ještě vrátil například v článku *Ten Things Wrong With the Media 'Effects' Model* (Gauntlett 1998), v monografii *Video Critical: Children, the Environment and Media Power* (Gauntlett 1997) a ve studii *TV Living: Television, Culture and Everyday Life*, kterou zpracoval spolu s Annetou Hilovou. (Gauntlett – Hill 1998) Zároveň se věnoval i vztahu médií a genderové identity, a to ve svém učebnicově pojatém textu *Media, Gender and Identity: An Introduction*.² (Gauntlett 2000) Na přelomu století se nicméně coby editor sborníku *Web.Studies* (Gauntlett 2000-b, 2004) začal profilovat jako jeden z průkopníků strážlivého, ne-futurologického obratu mediálních studií k novým informačním a komunikačním technologiím.

Jsou to právě 1) zájem o stále všudypřítomnější nové technologie a jejich úlohu v transformaci sociokulturního prostředí, 2) zaujetí pro nové, kvalitativně orientované a metodologicky poměrně neortodoxní formy zkoumání uživatelů mediálních technologií (v rámci studie *Video Critical* nechal zkoumané děti, aby samy připravovaly vlastní mediální obsahy) a 3) kritický vztah ke staršímu výzkumu médií, jež jsou obsahem

2 Česká recenze knihy vyšla v *Revue pro média* č. 9: *Média a gender*. (Sedláček 2004)

Gauntlettova provokativně laděného textu „Media Studies 2.0“.³ (Gauntlett 2007-a)

Gauntlett staví na efektním, i když zřetelně zjednodušujícím argumentačním modelu – pojmenovává konkrétní vybrané slabiny „starých“ mediálních studií (které označuje jako mediální studia 1.0) a v kontrastu vůči nim definuje oblasti, které by měly charakterizovat mediální studia 2.0. Současně se snaží podrobněji osvětlit, v čem že spočívá jak ona krize mediálních studií, tak ona technokulturní změna, o níž William Merrin hovoří jako o revoluci – a to explicitním pojmenováním fenoménu tzv. *webu 2.0* jako inspiračního zdroje při utváření nálepky mediální studia 2.0.

Mediální studia, poznamenaná „vyumělkovaným, čtením“ mediálních textů, neschopností pojmenovat skutečné dopady médií a černou dírou, jež zbyla po selhání ducha-prázdného amerického ‚komunikačněvědného‘ kvantitativního výzkumu, a současně absencí imaginativnějšího kvalitativního výzkumu“ (tamtéž), se podle Gauntletta ocitla ve stavu stagnace. A impulsem, který je z něj mohl vyvést, se stal nástup kvartálních médií. Tato situace je, jak Gauntlett naznačuje, analogická stagnaci, která postihla na přelomu století web – a jelikož konec „krize“ webu bývá spojován s proměnou forem participace uživatelů sítě na utváření obsahů, kterou vlivný blogger, aktivista a vydavatel Tim O’Reilly pojmenoval jako *web 2.0* (O’Reilly 2005), považuje Gauntlett označení mediální studia 2.0 za dobrou terminologickou volbu. Tím spíš, že kvalitativní charakteristiky proměny starého webu ve *web 2.0* jsou podle něj obdobné kýženému posunu od mediálních

studií k mediálním studiím 2.0, že důraz na kooperativní charakter webu 2.0 by měl být v mediálních studiích 2.0 jedním z prioritně reflektovaných témat a že mediální studia 2.0 není podle něj možno jednoduše chápat jako „evolučního“ nástupce stávajících mediálních studií. „Web 2.0‘ není [...] náhradou webu, který známe a máme rádi, ale je spíše užitím existujících systémů ‚novým‘ způsobem: prostřednictvím kreativního spojení lidí. O’Reilly to popsal jako ‚využití kolektivní inteligence‘. Duch ‚webu 2.0‘ spočívá v tom, že jednotlivci by spíše než snaze vytvořit a ochraňovat ‚své vlastní‘ materiály měli být otevření kolaborativním projektům. ‚Dokonalým‘ příkladem toho je snad Wikipedia, obří on-line encyklopedie kolektivně utvářená miliony svých uživatelů. [...] Koncept ‚webu 2.0‘ mě inspiroval [...] k rozepsání sekcí definujících mediální studia 1.0 a 2.0.“ (Gauntlett 2007-a)⁴

Co je na mediálních studiích špatně? Mediální studia 1.0, čili tradiční přístup ke studiu médií, jsou podle Gauntletta charakterizována „fetišizací ‚experta‘, jehož čtení populární kultury jsou chápána jako významnější než čtení ostatních členů publika“; sklonem „oslavovat jisté klíčové texty produkované mocnými mediálními společnostmi a oslavované uznávanými kritiky“; „vírou v to, že studenti by měli být učeni, jak ‚číst‘ média patřičně ‚kritickým‘ způsobem“; zaměřením na západní masová média „(ironicky) doprovázeným kritickým odporem k velkým mediálním institucím, jakou je například News International Ruperta Murdocha, ale nikoli již konkrétní ideou ohledně toho, co by mělo být alternativou“;

3 Zde stojí za podotknutí, že většina argumentů, které Gauntlett v tomto textu překládá, se, jak autor sám upozorňuje, objevila již v jím psaných úvodech k prvnímu i druhému vydání sborníku *Web.Studies* (Gauntlett 2000-b, 2004) a v krátkém článku *Internet studies: What went wrong?* (Gauntlett 2000-c), leč výraznější reakce se dočkala až pod záměrně provokativní nálepkou s číslicí 2.0

4 Problematika webu 2.0 a diskuze o tom, zda se jedná jen o marketingové označení, nebo zda má smysl chápat označení *web 2.0* jako svébytný termín s distinktivním obsahem, by rozhodně zasloužila vlastní reflexi, pro kterou zde ovšem stěží najdu prostor. Jako základní mapa problematiky může posloužit např. text Jana Ambrože *Web 2.0: bublina, nebo nový směr webu?* (Ambrož 2007)

velmi vlažným vztahem k internetu a celému komplexu nových komunikačních technologií, jež jsou chápány jako jakýsi „doplňek“ tradičních médií; a v neposlední řadě „preferováním konvenčních výzkumných metod“, chápajících sociální aktéry buď jako neexpertní publikum příjemců, nebo jako expertní producenty obsahu. (tamtéž)

Už lehká nadsázka prostupující Gauntlettovy formulace jasně naznačuje, že ve všech těchto bodech by se měla mediální studia 2.0 coby alternativní přístup lišit. Mediální studia 2.0 by se podle Gauntletta v první řadě měla přesunout od „expertního“ čtení textu ke zkoumání nejrozmanitějších publik a k jejich tvorbě každodenních významů. Zájem o klasická masová média by měl být doplněn o zájem o minoritní nezávislá internetová média tvořící tzv. dlouhý chvost⁵ mediální produkce, přičemž kvartérní média by již dále neměla být vnímána jako pouhý doplněk „skutečných“ čili masových médií. Konvenční metody zkoumání médií, jejich obsahů a publik by měly být rozšířeny o metody „zohledňující a využívající kreativitu samotných lidí“ a měly by opustit „zastaralá pojetí ‚přijímajících‘ publik a elitních ‚tvůrců‘“, přičemž by podle Gauntletta mělo být upuštěno od „vzdělávání“ studentů ke kritičnosti a bylo by naopak záhodno začít brát vážně skutečnost, že „mediální publika již jsou extrémně schopnými interprety mediálního obsahu, disponujícími kritickým okem a znalostí současných mediálních technik“. A co se mediálních účinků v této souvislosti týče, model silných, mocných médií by měl být opuštěn právě tak jako model pasivních publik. (tamtéž)

Diskuze a kritika kritiků

Gauntlettova filipika proti tematickému, teoretickému i metodologickému konzervatismu mediálních studií se reakcí dočkala jednak na blogu *Media Studies 2.0 Forum* (viz hřef 2), který Gauntlett spolu s Merrinem přímo za tím účelem založili a v jehož rámci se do debaty dále zapojovali, a jednak například na emailovém fóru britské profesní organizace MeCCSA.⁶ (viz hřef 3; hřef 4)

Pozitivně laděné odpovědi na Gauntlettovy a Merrinovy texty rozvíjejí především téma propasti mezi vyučujícími mediálních studií a jejich posluchači – poměrně vyčerpávajícím způsobem problém shrnuje Ravindra Mohabeer, podle něhož je propast mezi učitelem a studentem především epistemologická. Učitelé užívají, zakoušejí a chápou mediální technologie jinak než generace jejich žáků. „Média pro mě nedělají to stejné, co pro ně. [...] Obýváme odlišné kulturní prostory, které jsou si blízké jen shodou okolností,“ tvrdí Mohabeer, přičemž onou shodou okolností, oním věcným svorníkem jsou média coby technologické artefakty. (Mohabeer 2007)

Kriticky laděné ohlasy Gauntlettovi vytýkají především zbytečně provokativní a přehnaně zjednodušující charakter jeho argumentace a případně poukazují rovněž na jistou samoúčelnost a jen malou inovativnost Gauntlettova svolání. (Davies 2007, King in hřef 3; Powell in hřef 3; Maton in hřef 4; Casey in hřef 4) Veškeré tyto reakce mohou být charakterizovány slovy Davida Berryho, publikovanými na konci května roku 2007 v reakci na Merrinovu

5 *Long tail* (čili „dlouhý chvost“) „je označení dříve známé spíše ze statistiky a označuje tu vlastnost křivky mocninného rozdělení, kde po krátké části obsahující málo jednotek s velkou frekvencí výskytu následuje velké množství jednotek s malou frekvencí výskytu“. (Zbiejczuk 2007: 03.5) Termín „dlouhý chvost“ v souvislosti s křivkou mocninného rozdělení, návštěvností webů a specifickými ekonomickými charakteristikami internetového prodeje poprvé užil Chris Anderson v časopise *Wired* (Anderson 2004), sama problematika mocninného rozdělení ovšem samozřejmě nová není. (srv. např. Brynjolfsson – Hu – Smith 2007)

6 MeCCSA – *Media, Communications & Cultural Studies Association/ The Association of Media Practice Educators*.

veřejnou přednášku o mediálních studiích 2.0 (v níž Merrin snažení své a Gauntlettovo shrnul). „Neodvažoval bych se [...] rýsovat mezi mediálními studii 1.0 a mediálními studii 2.0 příliš tlustou čáru,“ píše Berry. „Takové rozčlenění může být samozřejmě čteno jako významný posun či diskontinuita, což je poněkud přehnané. Je tu mnoho vědeckých prací o starých médiích, které jsou výborné a měly by výzkumu nových médií sloužit jako vzor, a nesouhlasil bych s tím, že výzkum starých médií se s příchodem digitálních technologií stal překonaným – i když, viděn v novém kontextu, může být transformován.“ (Berry 2007-a)

Komplexnější výtky vůči Gauntlettovi pak na blogu *Media Studies 2.0 Forum* (href 2) prezentuje anonymní pisatel ([Anonymous] 2007),⁷ který konstatuje, že se zdá, že MS 2.0 se „primárně zabývá studiem publika a nezajímají se o zřejmě irelevantní otázky týkající se formy/ obsahu textu a o podmínky produkce“. MS 2.0 podle tohoto přispěvatele opomíjejí politickoekonomická témata a téma nerovného přístupu k technologiím a povýšeně předpokládají, že každý, kdo učí mediální kriticismus, „musí být ideolog svázaný prehistorickou pedagogikou“. A v neposlední řadě, jak anonymní autor tvrdí, se MS 2.0 utápějí v nekritickém pojetí populární kultury a přehlíží skutečnost, že určité typy médií i nadále předpokládají jisté formy profesionálního tréninku.

Schematičnost, s níž vedle sebe staví stará a nová mediální studia, Gauntlett (2007-b) obhajuje s tím, že za jeho argumentací nestojí ani tak snaha o důslednou analýzu stavu disciplíny, jako spíše potřeba vyprovokovat debatu. (Což se mu zjevně podařilo.) Opakuje přitom, že cílem MS 2.0 není nahradit stará mediální studia, ale rozšířit jejich teoretické a metodologické

pole. (tamtéž) V reakci na slova o vztahu MS 2.0 a stávajících studií publika a recepce pak Gauntlett opakuje již výše zmíněný Merrinův argument ohledně teorie publika, a to když dodává, že MS 2.0 se snaží překonat limity, na něž teoretizování publika a recepce naráží v tváři v tvář novým technologiím. Gauntlett s odkazem na text *Blogging and the Emerging Media Ecosystem* (Naughton 2006) poukazuje na to, že s nástupem nových médií se významně mění jednání publika/uživatelů, a tedy i povaha mediálního ekosystému, a označuje v této souvislosti teorii publika za neaktuální – tvrdí, že „celá idea mediální ‚recepce‘ se rychle hroutí“. (Gauntlett 2007-c)

I Merrin (2007) v návaznosti na probíhající diskuzi přidává několik dalších kritických připomínek vůči stávajícím mediálním studiím a několik poznámek k proměně mediální krajiny. Mediální studia podle jeho názoru trpí ahistoričností, v důsledku čehož nejsou schopna reflektovat mediální technologie a komunikační formy v širším dějinném a kulturním kontextu. Současně nejsou s to se vyrovnat s konvergencí mediálních technologií – hybridizace mediálních forem a jejich vzájemné prolínání je pro mediální teoretiky, uvažující v kategoriích jasně ohraničených, distinktivních mediálních technologií, podle Merrina příliš tvrdým oříškem. (Merrin 2007)

K čemu je to tedy dobré?

Diskuzi o mediálních studiích 2.0 lze chápat jako vcelku oprávněnou artikulaci potřeby „přeorientovat disciplínu tak, aby osvětlila mnohé ze zásadních změn souvisejících s novými technologiemi, novými formami participčních médií a novými způsoby mediální

7 Vyjadřovat se v recenzím textu ke sloům anonymního autora není zcela obvyklé. Zde je ovšem, jak věřím, tento krok oprávněný a obhajitelný. (1) Citovaný text zjevně patří k diskuzi, a jako promluvu jej proto jen těžko lze ignorovat (a to tím spíše, že na něj v diskuzi reaguje i David Gauntlett). (2) Jméno a příjmení autora jsou – spíše než „důkazem“ existence textu – souřadícím prvkem, jako který v téhle situaci dostatečně slouží ono „Anonymous“ (vzhledem k tomu, že víc anonymů se v diskuzi nevyskytuje, je text dobře bibliograficky ukotvitelný).

tvorby/ konzumace,“ jak konstatuje David Berry z University of Wales Swansea. (Berry 2007-b) V tomto ohledu je Merrinův a Gauntlettův počin velmi legitimní a užitečný, a to tím spíše, že upozorňuje na několik problémů, jimž mediální studia po nástupu nových technologií čelí (proměna diváctví a uživatelských praxí, změna vztahu autora a čtenáře, odlišné prožívání technologické změny přednášejícími a studenty oboru, technologická změna...). Mediální studia zkrátka nemohou nová média ignorovat – a jen těžko mohou vytěsňovat transformaci, již jsou nové komunikační a informační technologie součástí. Proto je možné přijmout MS 2.0 jako dobře míněnou provokaci, jež může mediálním studiím jako takovým prospět – jistá revize je rozhodně namístě. Jen stěží lze ovšem přijmout tvrzení, že MS 2.0 jsou natolik novátorská a radikálně invenční, že by si Merrin a Gauntlett mohli nárokovat pozici oborových revolucionářů.

Předně: Nařčení mediálních studií – respektive jejich reprezentantů – z generačně podmíněné teoretické a metodologické necitlivosti vůči technokulturní změně může být jakkoli oprávněné (a zde ruku na srdce, že?), leč důvod pro volání po „nových mediálních studiích“ je to poměrně chabý. Podobné „generačně-technologické“ propasti se totiž povětšinou řeší jaksí přirozeně – stačí vzpomenout na proměnu mediálních studií, jež byla v 70. a 80. letech spojena s obratem směrem ke zkoumání diváctví a roli televize v každodennosti a která byla podmíněna nástupem té generace výzkumníků a teoretiků, která se socializovala již do „plně televizního“ světa.

Většina argumentů a návrhů k teoretickým a metodologickým reformám, s nimiž oba autoři přicházejí, se navíc v rámci mediálních studií již v minulosti objevila. Ať už v souvislosti s novými médii, nebo již v rámci starších diskuzí. Fetišizace experta coby „relevantnějšího čtenáře“ mediálních textů byla například britskými i americkými kulturními studiemi kritizována již ve vztahu k Frankfurtské škole, a to v souvislosti s odmítnutím představy manipulovaného a pasivního masového publika. (srv. např. Volek – Jirák – Köpplová 2006) Potřeba zaměřit se i na neevropská či například minoritní média je součástí debaty o vztahu médií a globalizace. (srv. např. Štětka 2007) Kritika pozitivistického, kvantitativního výzkumu provází mediální studia od 60. let a ústí například v rozvíjení široké palety kvalitativních metod zkoumání textů, divácké recepce i užití. Mediální studia zkrátka nelze zredukovat na kvantitativní obsahové analýzy, sémiotické rozborů seriálů a analýzy západního televizního publika. Právě tak lze jen těžko tvrdit, že nová média jsou v rámci mediálních studií zcela ignorovaným fenoménem, že teoretici zabývající se novými technologiemi trpí nedostatkem rozhledu v teorii nebo že nejsou schopni nové technologie studovat s respektem vůči historickému kontextu. I kdyby totiž snad bylo možné takový soud vyřknout o britských mediálních studiích, rozhodně není na místě cosi takového tvrdit o disciplíně jako takové. I když se totiž téma informačních a komunikačních technologií prosazuje jen postupně, o nových médiích se v mediálních studiích nemlčí – už jen existence specializovaných žurnálů, zakládaných, vydávaných a editovaných postavami spojenými

8 Konkrétně mám na mysli žurnály *New Media & Society* (založený v r. 1999 Rogerem Silverstonem), *Television & New Media* (založený v r. 2000 a editovaný Tobym Millerem, Johnem Hartleym, Lynn Spigel a Hermanem Grayem; v ediční radě žurnálu zasedají např. David Morley, Horace Newcomb, Annette Hill a Douglas Kellner), *Convergence* (založený v r. 1995 a editovaný Julií Knight, Alexis Weedon; v ediční radě toho žurnálu nakonec, vedle např. Henryho Jenkinse, Margaret Morse a J. Davida Boltera, zasedá i David Gauntlett...), *Participations: Journal of Audience & Reception Studies* (založený v r. 2003 a editovaný Martinem Barkerem a Sue Turnbull; v ediční radě žurnálu zasedají mj. David Buckingham a Andrea Press) a například elektronický *Journal of Computer-Mediated Communication* (založený r. 1995 a editovaný mj. Kevinem Wrightem).

právě s mediálními studii, je toho dobrým indikátorem.⁸

Je třeba také upozornit, že Gauntlett mísí předpoklady, jež je možno či dokonce nutno formulovat a priori (to se týká především epistemologických a metodologických východisek případných nových mediálních studií), s tvrzeními, jež – spíše než zřejmými východisky – jsou tezemi, které je nutno opřít o empirické přezkoumání (sem patří teze o proměně mocenských vztahů či o kritičnosti mediálních publik).

Nejzásadnější ovšem je, že Gauntlett a Merrin i další účastníci debaty míjejí pointu celé věci, tedy celé „kauzy nová média“. Přibližují se k ní – to když například Merrin (2007) konstatuje, že mediální studia si nevědí rady s hybridizací mediálních forem, a když Mohabeer (2007) píše, že studenti a učitelé používají a chápou stejné technologické artefakty různým způsobem a navrhuje, aby média byla analyzována jako proces. Jádro problému ale v diskuzi o MS 2.0 nakonec zůstává nepojmenováno.

Zdá se totiž, že jistá odtažitost mediálních studií vůči novým technologiím souvisí s konceptuální nepřipraveností na tento tematický terén – mediální studia jsou uzavřena nikoli ve „staré teorii publika“, ale v neadekvátní terminologické a konceptuální výbavě jako takové. Ukazuje to například otázka, zda je možné stále hovořit o opozici publika a producenta textu, či problém, jak od sebe odlišit jednotlivé mediální formy (respektive kde vytyčovat hranici mezi jednotlivými médii). Nejistota, zda televize na internetu nebo na mobilním telefonu je stále televizí a zda je server YouTube televizí či něčím jiným (tedy zda je variací staré mediální formy, nebo zda pro něj máme připravit zcela novou kategorii), je toho dobrou ilustrací: Konceptuální aparát mediálních studií, založený na jasných distinkcích mezi jednotlivými médii a na zřetelných typologiích uživatelů či publik při přesvědčivém popisu nového „mediálního ekosystému“ selhává. Volání

po kreativnější metodologii, odsuzování analýzy televizních publik z obstarožnosti ani požadavek „novomediální gramotnosti“ mediálních teoretiků ovšem není řešením. Klíč ke dveřím nových médií mediální studia najdou až ve chvíli, kdy budou schopna uspokojivě reformulovat svou definici média tak, aby tato definice poskytla oporu jak pro analýzu televize a jejího publika, tak pro analýzu Wikipedie a mobilního telefonu.

Tento klíč ovšem debata o mediálních studiích 2.0 nenabízí. Chvályhodně odhaluje tenzi, již do mediálních studií vnesla nová média, ale v úvodu zmíněný kuhnovský zvrát se zcela jistě nekoná.

Literatura:

- Ambrož, Jan. 2007. „Web 2.0: bublina, nebo nový směr webu?“ In *Lupa*. <http://www.lupa.cz/clanky/web-2-0-bublina-nebo-novy-smer-webu/> (6. 10. 2007)
- Anderson, Chris. 2004. „The Long Tail.“ In *Wired*, říjen 2004. <http://www.wired.com/wired/archive/12.10/tail.html> (6. 10. 2007)
- [Anonymous.] 2007. „A response: anonymous.“ In *Media Studies 2.0. Forum*. Ed. Gauntlett, David – Merrin, William. (http://twopointzeroforum.blogspot.com/2007/03/response_06.html) (6. 10. 2007)
- Berry, David. 2007-a. „Media Studies 2.0.“ In *Stunlaw: A critical review of politics, arts and technology*. <http://stunlaw.blogspot.com/2007/05/media-studies-20.html#c7737403555942418186> (6. 10. 2007)
- Berry, David. 2007-b. „Media Studies 2.0. (Comment, 1:18 PM)“ In *Stunlaw: A critical review of politics, arts and technology*. <http://stunlaw.blogspot.com/2007/05/media-studies-20.html#c7737403555942418186> (6. 10. 2007)
- Brynjolfsson, Erik – Hu, Yu (Jeffrey) – Smith, Michael D. 2007. „Goodbye Pareto Principle, Hello Long Tail: The Effect of Search Costs on the Concentration of Product Sales.“ In *Social Science Research Network. (Working Papers Series.)* <http://papers.ssrn.com/>

- sol3/papers.cfm?abstract_id=953587 (6. 10. 2007)
- Davies, Faye. 2007. „A Response: Faye Davies.“ In *Media Studies 2.0. Forum*. Ed. Gauntlett, David – Merrin, William. http://twopointzeroforum.blogspot.com/2007/03/response_5686.html (6. 10. 2007)
- Gauntlett, David. 1995. *Moving Experiences: Understanding Television's Influences and Effects*. London: John Libbey Media.
- Gauntlett, David. 1998. „Ten things wrong with the ‚effects‘ model.“ In *Approaches to Audiences – A Reader*. Ed. Dickinson, Roger – Harindranath, Ramaswani – Linné, Olga. London: Arnold. <http://www.theory.org.uk/david/effects.htm> (6. 10. 2007)
- Gauntlett, David. 1997. *Video Critical: Children, the Environment and Media Power*. Luton: John Libbey Media. <http://artlab.org.uk/videocritical/> (6. 10. 2007)
- Gauntlett, David. 2000-a. *Media, Gender and Identity: An Introduction*. London: Routledge.
- Gauntlett, David (ed.). 2000-b. *Web.Studies: Rewiring Media Studies For The Digital Age*. London: Arnold.
- Gauntlett, David. 2000-c. „Internet studies: What went wrong?“ In *Newmediastudies.com*. <http://www.newmediastudies.com/thes.htm> (6. 10. 2007)
- Gauntlett, David. 2004. „Introduction to the New Edition.“ In *Web.Studies*. (Druhé, přepracované vydání.) Ed. Gauntlett, David – Horsley, Ross. London: Hodder Arnold.
- Gauntlett, David. 2007-a. „Media Studies 2.0.“ *Theory.org.uk: Media / Identity / resources and projects*. <http://www.theory.org.uk/mediastudies2.htm> (6. 10. 2007)
- Gauntlett, David. 2007-b. „A response to the responses.“ In *Media Studies 2.0. Forum*. Ed. Gauntlett, David – Merrin, William. <http://twopointzeroforum.blogspot.com/2007/03/response-to-responses.html> (6. 10. 2007)
- Gauntlett, David. 2007-c. „The Emerging media ecosystem.“ In *Media Studies 2.0. Forum*. Ed. Gauntlett, David – Merrin, William. <http://twopointzeroforum.blogspot.com/2007/03/emerging-media-ecosystem.html> (6. 10. 2007)
- Gauntlett, David. – Hill, Annette. 1998. *TV Living: Television, Culture and Everyday Life*. London: Routledge.
- Merrin, William. 2006-a. „MEDIA STUDIES 2.0 ... WHY THIS BLOG?“ In *Media Studies 2.0*. <http://mediastudies2point0.blogspot.com/2006/11/media-studies-20-why-this-blog.html> (6. 10. 2007)
- Merrin, William. 2006-b. „Media Studies 2.0 – what we need...“ In *Media Studies 2.0*. <http://mediastudies2point0.blogspot.com/2006/11/dear-media-studies-wake-up-its-time-to.html> (6. 10. 2007)
- Merrin, William. 2007-a. „The Revolution Has Already Taken Place.“ In *Media Studies 2.0. Forum*. Ed. Gauntlett, David – Merrin, William. <http://twopointzeroforum.blogspot.com/2007/03/revolution-has-already-taken-place.html> (6. 10. 2007)
- Merrin, William. 2007-b. „A response to ‚anonymous‘ below.“ In *Media Studies 2.0. Forum*. Ed. Gauntlett, David – Merrin, William. <http://twopointzeroforum.blogspot.com/2007/03/william-merrin-response-to-anonymous.html> (6. 10. 2007)
- Mohabeer, Ravindra. 2007. „A Response: Ravindra Mohabeer.“ In *Media Studies 2.0. Forum*. Ed. Gauntlett, David – Merrin, William. <http://twopointzeroforum.blogspot.com/2007/03/response-ravindra-mohabeer.html> (6. 10. 2007)
- Naughton, John. 2006. „Blogging and the emerging media ecosystem.“ (Background paper for an invited seminar to Reuters Fellowship, University of Oxford, November 8, 2006.) <http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/fileadmin/documents/discussion/blogging.pdf> (6. 10. 2007)
- O'Reilly, Tim. 2005. „What Is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software.“ In *O'Reilly Media*. <http://www.oreillyn.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html> (6. 10. 2007)
- Sedláček, Lukáš. 2004. „Identita jako zboží

k prodeji.“ In *Revue pro média* č. 9: *Média a gender*. http://fss.muni.cz/rpm/Revue/Revue09/recenze_gauntlett.htm (6. 10. 2007)

Štětka, Václav. 2007. „Od imperialismu ke glokalizaci: paradigmatické proměny a současné trendy ve výzkumu mezinárodní komunikace.“ Pp. 8–33 in *Mediální studia*, r. 2, č. 1.

Volek, Jaromír – Jiráček, Jan – Köpplová, Barbora. 2006. „Mediální studia: východiska a výzvy.“ Pp. 8–20 in *Mediální studia*, r. 1, č. 1.

Zbiejczuk, Adam. 2007. „Long Tail (dlouhý chvost).“ In *WEB 2.0 – charakteristiky a služby (on-line verze diplomové práce)*. Brno: FSS MU. <http://zbiejczuk.com/web20/03-5-long-tail-dlouhy-chvost.html> (6. 10. 2007)

Další internetové zdroje:

href 1: Merrin, William. *Media Studies 2.0*. <http://mediastudies2point0.blogspot.com/> (6. 10. 2007)

href 2: Gauntlett, David – Merrin, William. (eds.) *Media Studies 2.0 Forum*. <http://twopointzeroforum.blogspot.com/> (6. 10. 2007)

href 3: „MECCSA Archives – February 2007.“ *JISCmail homepage*. <http://www.jiscmail.ac.uk/cgi-bin/webadmin?A1=ind0702&L=meccsa> (6. 10. 2007)

href 4: „MECCSA Archives – March 2007.“ *JISCmail homepage*. <http://www.jiscmail.ac.uk/cgi-bin/webadmin?A1=ind0703&L=meccsa> (6. 10. 2007)

Teorie utopené v obrazech, obrazy utopené v teoriích

Michal Šimůnek

Jacques Aumont: *Obraz*. Praha: AMU 2005. 327 stran.

Kniha s ambiciózním titulem *L'Image* francouzského teoretika a historika filmu Jacquese Aumonta byla poprvé vydána v nakladatelství Nathan v roce 1990. V roce 2005 vyšla kniha pod stejně strohým titulem *Obraz* v českém překladu.⁹ Vzhledem k tomu, že překladatel Ladislav Šerý vycházel z francouzského vydání knihy z roku 2003, dostává se k českému čtenáři v podstatě neobvykle čerstvý překlad monografie z oblasti francouzské filmové teorie, kterou Jacques Aumont výrazně reprezentuje již od 80. let. Překladatele Ladislava Šerého a redaktora Víta Janečka je tak třeba pochválit za rychlost, se kterou dokázali Aumontův titul připravit k vydání. Toto velké pozitivum je však poněkud kaleno řadou nedostatků, kterými český překlad trpí: neobvykle velké množství překlepů, nepropracované bibliografické poznámky ve smyslu neupozorňování na české překlady Aumontem zmiňovaných textů, a zejména absence předmluvy, úvodu či doslovu, ať již z pera překladatele, redaktora či kohokoli jiného.¹⁰ Posledně zmiňovaný nedostatek je dle mého názoru nejzávažnější, neboť Aumontův text je žánrově nevyhraněný, v některých aspektech poněkud selektivní a neaktuální, mnohde málo vysvětlující a příliš se spoléhající na předběžnou znalost čtenáře.

Jacques Aumont patří do „post-metzovské“ generace¹¹ francouzských teoretiků

9 Recenzovaná kniha je první Aumontovou monografií vycházející v českém překladu, není však prvním přeloženým textem: v českém jazyce doposud vyšly dva další Aumontovy eseje. (viz Aumont 2003 a Aumont 2004)

10 Vzorovým příkladem je v tomto smyslu Pecharův překlad Metzova *Imaginárního signifikantu*, který je doplněn obsáhlým úvodem překladatele a doslovem Přemysla Maydla. (Metz 1991)

11 Generace autorů, kteří bezprostředně navazují na dílo Christiana Metz a jejichž dílo je rámováno zejména sémiologií, freudo-lacanovskou psychoanalýzou a důrazem na širší kontext produkce, distribuce a recepce filmu